

Porucha chování jako dynamický fenomén - vertikální, horizontální úroveň - kontext sociálního vyloučení, neúspěchu v učení; riziko pro rozvoj závislostního chování

Vertikální – vývoj v čase , závažnost, PCHE v čase – od problémů k poruchám

Horizontální – typy PCH (ADHD ...), klasifikace ICD-10(MKN 10), DSM IV Vojtová, 2010 s. 112 – 116 (externaliz. X internaliz. dle klasifikace ASEBA)

Dimenzionální klasifikace PCHE

Vojtová, 2010 s. 116 - 118

Neúspěchu v učení (Vojtová s.73, s.78- 83)

Syndrom školního neúspěchu (Stuchlíková)

Syndrom naučení bezmocnosti (Helus)

Riziko pro rozvoj závislostního chování

Diagnostika speciálního pedagoga - se zaměřením na cílovou skupinu žáků - koncept funkčních a dysfunkčních kompetencí/strategií v učení

Diagnostika funkčnosti – co funguje – co pro a co proti, zdroje

Na proces zaměřená diagnostika

Funkční a nefunkční – pragmatický dopad PCHE – v různých prostředích

Diagnostický rozhovor

Slouží k identifikaci problému, ale i jeho zpětná vazba (reflexe strategií a postupů)

Je třeba dodržovat objektivitu, integrovat poznatky různých oborů

Základní diagnostické otázky:

Jaký je žák? (co umí, zvládá, jaké jsou jeho projevy)

Měl by být jiný? V čem? (vzhledem k normám, kritériím věku..)

Jaký by mohl ve skutečnosti být? (existují potenciality, kt. lze využít?)

Hlediska diagnostiky:

Dlouhodobost (longitudinální pohled), komplexnost a hledání souvislostí + průběžnost

Spolupráce s ostatními pozorovateli (souvislost a rozpory)

Individuální přístup, posuzovat projevy vzhledem ke konkrétním podmínkám

Hledat příčiny sledovaného jevu (etiologické hledisko)

Dílní údaje – obecný závěr (diagnóza) – návrh opatření – projeví-li se jako neúčinná, znovuověření diagnostických údajů

Etapy diagnostiky:

Objev problému a formulování diagnostické otázky (subjektivní hypotéza)

Cílené, záměrné a systematické shromažďování údajů vztahujících se k problému

Zpracování, třídění a následná analýza údajů (rozlišení podstatných informací)

Interpretace diagnostických údajů, jejich hodnocení

Stanovení diagnózy, návrh ped. opatření

Stanovené prognózy budoucího vývoje

Teoretický koncept diagnostiky

Rovina osobnostního vývoje – individualita jedince

Zkoumáme odlišnosti jedince v:

Morálním vývoji (rodina může mít odlišné hodnotové normy než jsou vyžadovány majoritní skupinou – školou)

Motivaci chování

V procesu učení

V životním horizontu

Rovina biografie – kritických životních událostí

Zkoumáme výrazné konfliktní, traumatizující a krizové situace, zkušenost, vedoucí ke:

Ztrátě sociální stability a perspektiv do budoucna

K citové deprivaci

K pocitům ohrožení
K akademickému selhávání

Rovina sociálního začlenění – sociálních vztahů

Zkoumáme charakter a kvalitu sociálního začlenění jedince a vliv těchto faktorů na vznik PCH
např.:

Nevhodné výchovné postupy (rodina, škola...)

Hodnotové normy sociálního prostředí

Behaviorální management (I. Typ) (Elliot, 2000 – Dítě v nesnázích)

Fáze

A) Základní otázky vedoucí k pojmenování problému

Základní informace o problému (koho se týká, kdo se na něm podílí a proč?)

Podrobnosti týkající se problému (intenzita, trvalost v čase, okolnosti a následky)

Postoje klíčových osob (vrstevníků, rodičů, pedagogů...)

B) Jak dítě funguje ve škole?

Dlouhodobější křivka studijních výkonů

Kvalita a kvantita vztahů – k učitelům, k vrstevníkům (během výuky i mimo ni)

C) Anamnestické údaje

Je v historii osobního vývoje něco, co by mohlo ovlivnit současné chování? (ztráta zvířete...)

Osobní, rodinná, prostředí

D) Traumatizující událost v životě dítěte či rodiny, které by mohly mít negativní dopad na
Chování dítěte nebo jednotlivých členů rodiny (nemoc člena rodiny...)

E) Oblast vztahů mimo školu

1. Vztahy k vrstevníkům, existence party, do níž dítě patří nebo chce patřit?

2. Vztahy v rodině – k rodičům, sourozencům, k autoritám v rodině, sledujeme

Komunikaci v rodině.

F) Koníčky a zájmy dítěte

Provozuje nějaké záliby?

Pokud ano, které jsou v ohnisku pozornosti?

Soustředí se na jednu oblast nebo má více zájmů najednou?

G) Chování dítěte

Rozpory v chování (pláč + smích zároveň)

Neadekvátní reakce (reakce se zvýšenou agresivitou, úzkostností, sledujeme dlouhodobé
naladění dítěte)

Konstantní naladění

**Režimová opatření pro podporu žádoucího chování ve školách, ve školských zařízeních pro
výkon ústavní a ochranné výchovy**

ÚV a OV- příklad řád VÚ Žlutice (vložen do Studijních materiálů)

Škola - příklad ZŠ Ostrov

Obecná ustanovení

Na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a § 17 odst. 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, vydávám jako statutární orgán školy tento vnitřní předpis. Vnitřní předpis je součástí organizačního řádu školy.

V textu jsou používána některá zkrácená označení v následujícím významu:

školský zákon – zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
vyhláška – vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Do hodnocení žáka patří jak pozitivní tak negativní hodnocení žáka v jeho chování (tzn. pochvaly a opatření k posílení kázně). Přihlíží se k individuálním schopnostem a možnostem žáka, stupni postižení, celkovému zdravotnímu stavu, věkovým zvláštnostem a k vynaloženému úsilí, zájmům ve škole i mimo školu a zájmu o práci vůbec. Pokud neukázněnost, nesoustředění, nepozornost jsou důsledkem postižení (ADD, ADHD, apod.) hledá učitel vhodné metody výuky (střídání činností, relaxace, aktivní odpočinek, motivace, popř. doporučení k lékařskému vyšetření) nikoliv trestá žáka.

Výchovná opatření představují:

1. Pochvaly a jiná ocenění – k hodnocení příkladného chování žáků.
2. Kázeňská opatření – k hodnocení porušování pravidel chování stanovených školním řádem.

PRAVIDLA A KRITÉRIA – výchovná opatření

1. Hodnocení příkladného chování žáků (pochvaly a jiná ocenění)

1.1. Pochvaly a jiná ocenění uděluje ředitel školy a nebo třídní učitel (v předškolním, základním i středoškolským vzdělávání).

1.2. Pochvala třídní učitelky - třídní učitel (dále jen „TU“) může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelkou školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za děletrvající úspěšnou práci (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb. § 17, odst. 2). Projednání s ředitelkou školy může provést bezodkladně nebo na klasifikační poradě pedagogické rady, tj. každé čtvrtletí.

1.3. Pochvala ředitelky školy - ředitelka školy (dále jen „ŘŠ“) může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb., § 17, odst. 1).

1.4. Na zadní stranu vysvědčení se uvádějí jen pochvaly a jiná ocenění podle bodů 1.2. a 1.3. této přílohy vnitřního předpisu. Formulace textu pochvaly nebo jiného ocenění není

stanovena, ale preferujeme stručná a výstižná vyjádření. Pochvaly a jiná ocenění zapisuje třídní učitel do katalogového listu žáka a do třídního výkazu (je-li k tomu třídní výkaz přizpůsobený). Každá pochvala TU i pochvala ŘŠ se projednává a vykazuje každé čtvrtletí na klasifikační poradě pedagogické rady. Třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb., § 17, odst. 6), tzn. že žák obdrží pochvalu nebo jiné ocenění písemně na zvláštním tiskopisu, který vytvoří třídní učitel. Kopii tohoto zvláštního tiskopisu založí do katalogového listu žáka.

1.5. Kritéria pro udělení pochval TU:

- aktivní přístup k plnění školních povinností nebo povinností žáka (např. plnění mimořádných úkolů, snaha a aktivita při vyučování, svědomité plnění úkolů služby ve třídě);
- za vylepšování třídního a školního prostředí;
- za aktivní a nezištnou pomoc spolužákům nebo pedagogovi;
- děletrvající vzorné a příkladné chování;
- pokroky při svém vzdělávání;
- pravidelná příprava na vyučování (např. kvalita odváděné práce nebo její pravidelnost);
- významný počin v rámci osobnostního vývoje (např. práce a vztah ke kolektivu, podíl ve sběru druhotných surovin, potraviny pro zvířata, atd.);
- pomoc při organizování školních aktivit;
- příspěvky do školní kroniky, časopisu, školního rozhlasového vysílání;
- reprezentace školy (např. na veřejnosti, za účast v soutěžích, atd.).

1.6. Kritéria pro udělení pochval ŘŠ:

- za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy
- záslužný nebo statečný čin
- za dlouhodobou úspěšnou práci (žák dlouhodobě splňuje více kritérií uvedených pro pochvalu třídního učitele)

Druhy pochval:	navrhuje		schvaluje		uděluje
1.	Pochvala do žákovské knížky - motivující forma pochvaly, např. dobrá práce, chování, průběžné hodnocení.	vyučující TU	vyučující TU	vyučující TU	vyučující TU
2.	Pochvala v rámci slovního hodnocení - motivující forma pochvaly, např. dobrá práce, chování, průběžné hodnocení.	žáci vyučující TU vedení školy	vyučující TU	TU	TU
3.	Pochvala třídního učitele - viz kritéria pro udělení pochvaly TU.	vyučující TU vedení školy	pedagogická rada	TU	TU
4.	Pochvala ředitelky školy - viz kritéria pro udělení pochvaly ŘŠ	vyučující TU vedení školy	pedagogická rada ŘŠ	ŘŠ	ŘŠ

2. Hodnocení porušování pravidel chování stanovených školním řádem (kázeňská opatření)

2.1 Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

2.2. napomenutí třídního učitele (NTU);

2.3. důtku třídního učitele (DTU);

2.4. důtku ředitele školy (DŘŠ).

Kázeňská opatření zapisuje třídní učitel do žákovské knížky, dále do katalogového listu žáka a do třídního výkazu (je-li k tomu třídní výkaz přizpůsobený). Každé kázeňské opatření (NTU, DTU, DŘŠ) se projednává a vykazuje každé čtvrtletí na klasifikační poradě pedagogické rady. Třídní učitel neprodleně oznámí uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb., § 17, odst. 6), tzn. že žák obdrží důtku TU nebo důtku ŘŠ písemně na zvláštním tiskopisu, který vytvoří třídní učitel. Tento tiskopis založí do katalogového listu žáka. Napomenutí třídního učitele stačí zapsat do žákovské knížky žáka a kopii zápisu vložit do katalogového listu žáka.

2.2. Napomenutí třídního učitele uděluje podle závažnosti provinění třídní učitel

Následuje po méně závažných porušeních školního řádu, např.:

- pozdní příchody do školy (pozdní příchody na vyučování),
- nekázeň při vyučování (vyrušování, manipulace s mobilním telefonem, ...),
- nevhodné chování o přestávkách,
- zapomínání a nepřevlékání do cvičebního úboru,
- zapomínání školních pomůcek,
- zapomínání odevzdávání vypracovaných domácích úkolů,
- drobné ničení školního majetku,
- nevhodné chování vůči spolužákům,
- zapomínání a ničení žákovské knížky (ŽK),
- nedovolená manipulace s cizí věcí,
- nepořádek na pracovním místě nebo v prostorách školy,
- nereagování na ústní napomenutí vyučujícího, neuposlechnutí jeho pokynu,
- neplnění povinností služby,
- nepřezouvání
- používání vulgárních slov,
- nošení nebezpečných věcí do školy (včetně zápalek, zapalovače, nožiku)

2.3. Důtku třídního učitele uděluje podle závažnosti provinění žáka třídní učitel před kolektivem třídy, uložení důtky neprodleně oznámí ředitelce školy (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb., § 17, odst. 5). Následuje po závažnějších porušeních řádu školy, pokud žák pokračuje v přestupcích z NTU, neomluvená absence 1-2 hodiny, úmyslné opuštění budovy během vyučování bez omluvy nebo drobné krádeže. Jde o opakované porušování řádu školy.

2.4. Důtku ředitelky školy uděluje dle závažnosti ředitelka školy po domluvě s třídním učitelem a ostatními pedagogy a po projednání v pedagogické radě (dle vyhlášky č. 48/2005 Sb., § 17, odst. 5). Následuje po závažném porušení školního řádu, nebo za pokračování v přestupcích, za něž byla udělena NTU a DTU a další např. - úmyslné ublížení, které si vyžádalo lékařské ošetření, plánovaná krádež, vnesení návykových látek do prostoru školy – alkohol, kouření, drogy, padělání omluvenek, NA v rozsahu 3-10 hodin.

Za jedno pololetí se uděluje max. jedno NTU, max. jedna DTU a max. jedna DŘŠ. Udělení kázeňských opatření předchází zpravidla sníženému stupni z chování.

V případě mimořádně závažného přestupku lze některá opatření k posílení kázně přeskočit (např. v případě velmi hrubého chování, fyzického napadení, kouření ve škole a v její

blízkosti, krádeže, šikany, vědomé ničení majetku školy, větší počet hodin neomluvená absence). Návrh na kázeňská opatření může předložit každý učitel.

3. Hodnocení chování žáka na vysvědčení

3.1 Obecná ustanovení

Chování se hodnotí vždy v závěru obou pololetí, hodnocení chování navrhuje třídní učitel po projednání s ostatními učiteli; návrhy na sníženou známku z chování projednává pedagogická rada.

Chování žáka je klasifikováno těmito stupni:

stupeň I - velmi dobré stupeň 2 - uspokojivé stupeň 3 - neuspokojivé

3.2. Druhý stupeň z chování – navrhuje třídní učitel v případě, že:

a) žák se dopouští opakovaně méně závažných porušení školního řádu přes opakovaná písemně doložená upozornění, přetrvávají výchovné problémy po udělení předchozích kázeňských postihů, tj. NTU, DTU A DŘŠ.

3.3. Třetí stupeň z chování – navrhuje třídní učitel v případě, že:

a) žák se opakovaně dopouští závažných porušení školního řádu přes opakovaná písemně doložená upozornění, přetrvávají výchovné problémy po udělení předchozích kázeňských postihů

b) za závažné zaviněné porušení povinností se vždy považuje zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkům školy nebo školského zařízení (dle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), § 31, odst. 3)

V případě závažného přestupku, který odpovídá příslušnému stupni hodnocení chování nemusí být dodržena posloupnost stupňů hodnocení, je svolána mimořádná pedagogická rada. Problém je řešen se zákonnými zástupci, je pořízen zápis, který je vložen v dokumentaci žáka.

O hodnocení chování, zvláště o důvodech udělení sníženého stupně z chování informuje zákonné zástupce prokazatelným způsobem třídní učitel.

V případě závažného porušení pravidel chování nebo dlouhodobého, opakovaného porušování pravidel spolupracuje škola s odbornými institucemi, úřady, které pomáhají v řešení v této oblasti.

**Role nevládních organizací při edukaci v riziku poruch chování, s poruchami chování
(CESOP, Podané ruce, Dům na půli cesty ...)**

Koncept péče o ohrožené děti – pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí
Druhy služeb dle zákona č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách, nyní plánována novela

Sociální služby

-

)

)

-

)

-

)

(na

Poradenství a intervence – role NNO

Volný čas – proč je důležitý volný čas v prevenci a intervenci PCHE

Konkrétní organizace Brno, váš kraj- viz sdílený dokument – vybrat si konkrétní a popsat služby v kontextu PCHE

Práce s celý rodinným systémem

Práce s opomíjenými cílovými skupinami